

En rapport från
Skattebetalarnas Förening

Välfärdsindex

- en kvalitetsjämförelse

2008-10-14

**SKATTE
BETALARNA**

Box 3319, 103 66 Stockholm, 08-613 17 00,
www.skattebetalarna.se, info@skattebetalarna.se

Kreicbergs

UTREDNING & OPINION

0706-983944 eller johan@kreicbergs.se

Sammanfattning

I denna rapport redovisas hur invånare i 21 europeiska länder uppfattar kvalitén på den offentliga välfärden inom åtta områden. Som förväntat upplevs kvalitén på den offentliga servicen högre i länder med högt skattetryck. Av de fyra länder som har högst skattetryck återfinns tre bland de fyra första länderna i vår sammanlagda ranking. Denna lista toppas av Belgien där invånarna ger ett högt betyg till allt från sjukvård och barnomsorg till säkerhet i närområdet och infrastruktur.

Sverige utgör däremot undantaget bland högskatteländerna. Trots att vi har det högsta skattetrycket tillsammans med Danmark ger svenskarna de offentliga insatserna ett lågt betyg. Det är bara i kategorierna kvalitét på sjukvård och trygghet i närområdet som Sverige placerar sig bland de tre bästa länderna. I andra områden som infrastruktur, skola och barnomsorg tillhör Sverige de sämsta länderna.

Totalt innebär det att Sverige placerar sig först på trettonde plats bland 21 undersökta länder. Trots de stora skatteuttaget är alltså svenskarna betydligt mindre nöjda än många andra européer med kvalitén på den offentliga välfärden. Det finns därför anledning att tro att skattepengarna kan användas betydligt mer effektivt.

Sammanfattning.....	2
Inledning.....	3
Medborgarnas syn på offentliga verksamheter och välfärdssystem	3
Äldreomsorg	4
Sjukvård	5
Trygghetssystem	6
Säkerhet.....	7
Pension	8
Infrastruktur.....	9
Barnomsorg	10
Skola.....	11
Sammanlagt index.....	12

Inledning

Sverige har ett av världens högsta skattetryck. Detta borde betyda att den offentliga service som staten och kommunerna erbjuder det svenska folket är mer täckande eller av bättre kvalitet än i andra länder. Eftersom svenskarna betalar mer borde de rimligtvis också få mer.

I den här rapporten jämförs hur invånarna i 21 europeiska länder¹ uppfattar kvalitén inom åtta områden som huvudsakligen finansieras genom skattemedel. Dessa är äldreomsorg, sjukvård, pensionssystem, infrastruktur, säkerhet, trygghetssystem, barnomsorg och skola. Länderna rankas sedan i vart och ett av områdena med avseende på hur nöjda dess invånare är med de aktuella tjänsterna. Uppgifterna om medborgarnas nöjdhet inom de olika områdena är hämtade från ett antal intervjuundersökningar som genomförts på uppdrag av EU-kommissionen. I slutet av rapporten summeras ländernas placering inom samtliga åtta kategorier och en sammanlagd ranking av invånarnas nöjdhet med användningen av skattepengarna presenteras.

Det går självklart att mäta kvalitén på de offentliga insatserna på andra sätt än genom att använda enkätsvar. Med hjälp av offentlig statistik kan länderna jämföras med avseende på exempelvis antalet poliser per invånare och antal kronor per barn som satsas i barnomsorgen. Men vi menar att den offentliga välfärden i första hand måste betygsättas av medborgarna. Det är inte givet att högre offentliga utgifter alltid leder till högre kvalitét på de offentliga tjänsterna. Fler poliser och högre kostnader för barnomsorgen är inte tillräckligt om invånarna känner sig otrygga och barnomsorgen upplevs som undermålig.

Medborgarnas syn på offentliga verksamheter och välfärdssystem

Vi har identifierat åtta områden som i huvudsak finansieras genom skattemedel. Det är offentliga verksamheter som sjukvård, barnomsorg, utbildning och äldreomsorg. Till det kommer offentliga transfereringar som pensioner och trygghetssystem vid sjukdom och arbetslöshet. De två sista områdena är infrastruktur och brottsbekämpning. Försvaret är också ett offentligt åtagande men det ingår inte i den här studien eftersom vi inte kunnat hitta någon tillförlitlig undersökning av medborgarnas syn på de offentliga insatserna inom detta område.

Det bör påpekas att de frågor som ställts till medborgarna inte täcker in alla insatser som görs inom de olika områdena. Inom sjukvården har exempelvis invånarna i de olika länderna svarat på hur de bedömer kvalitén på vården på sjukhus och inte på vårdcentraler och liknande inrättningar. Och när det gäller brottsbekämpning svarar de intervjuade på om de känner sig säkra om de går omkring i närområdet nattetid. Däremot ges inga svar på om de tycker att tillräckligt många brott uppkläras. Vi bedömer ändå att de olika frågorna täcker in tillräckligt väsentliga delar av varje område för att kunna göra en totalbedömning av hur invånarna bedömer kvalitén på de offentliga insatserna.

¹ Vi utgick från länderna som ingår i EU-25. Malta, Cypern, Finland och Slovenien har fallit bort eftersom det inte fanns på grund av bristfällig statistik för dessa länder.

Äldreomsorg

I en undersökning genomförd av Europeiska kommissionen från 2007 ställdes frågor om hur medborgarna uppfattade de egna ländernas kvalitet på sjukvård och äldreomsorg. Frågan som behandlar äldreomsorgen avser vården i de äldres hem och inte i särskilda boenden.

Av de undersökta länderna är det fyra stater där mer än hälften av befolkningen uppfattar äldreomsorgen i de äldres hem som tillfredsställande. I Belgien är det fler än tre av fyra invånare som anser att omsorgen utförs på ett bra sätt, följt av Österrike där 64 procent uppger samma sak.

De tre baltiska länderna placerar sig sist i denna kategori i sällskap med Polen. I Lettland är det till exempel endast en av fem invånare som anser äldreomsorgen vara tillfredsställande.

I denna kategori placerar sig Sverige på den nedre halvan. Endast 35 procent av svenskarna uppfattar äldreomsorgen som tillfredsställande.

Tabell 1. Äldreomsorg

Tycker du att kvaliteten på äldrevården som utförs i de äldres hem är mycket bra, ganska bra, ganska dålig eller mycket dålig? Andel som anser att omsorgen har mycket bra eller ganska bra kvalitet.

Äldreomsorg		
Rank	Region	Andel
1	Belgien	77%
2	Österrike	64%
3	Frankrike	58%
3	Tjeckien	58%
5	Nederländerna	49%
6	Tyskland	47%
7	Luxemburg	45%
7	Slovakien	45%
9	Spanien	42%
10	Grekland	39%
10	Portugal	39%
10	Ungern	39%
13	Irland	38%
13	Italien	38%
13	Storbritannien	38%
16	Danmark	36%
17	Sverige	35%
18	Litauen	28%
18	Polen	28%
20	Estland	25%
21	Lettland	20%

Källa: Health and long term care in the EU, Europeiska kommissionen 2007.

Sjukvård

I ovan nämnda undersökning ställdes även frågan om hur medborgarna uppfattade kvaliteten på ländernas hälso- och sjukvård. Tre länder i undersökningen visar upp en nittioprocentig eller högre belåtenhet med det egna landets sjukhus. Överlag är européerna mer tillfreds med sin sjukvård än vad de är med äldreomsorgen.

Även denna kategori toppas av Belgien. Hela 93 procent av belgarna uppfattar sin sjukvård som tillfredsställande, följt av Österrike vars andel landar en procentenhet lägre.

I Grekland, Ungern och Polen är det färre än 50 procent som upplever nationens sjukvård med belåtenhet. I Polen uppgår andelen nöjda invånare endast till 42 procent.

Svenskarna är avsevärt mer nöjda med sjukvården än äldreomsorgen. Nio av tio svenskar uppfattar sjukvården som tillfredsställande, vilket ger en tredjeplats bland samtliga undersökta länder.

Tabell 2. Sjukvård

När du tänker på dina och personer som står dig nära erfarenheter när det gäller ditt lands sjukhus. Hur god anser du att kvaliteten är? Mycket bra, ganska bra, ganska dålig eller mycket dålig. Andel som svarar mycket bra eller ganska bra

Sjukvård		
Rank	Region	Andel
	1 Belgien	93%
	2 Österrike	92%
	3 Sverige	90%
	4 Nederländerna	87%
	5 Danmark	85%
	6 Frankrike	83%
	7 Spanien	82%
	7 Luxemburg	82%
	9 Tjeckien	80%
	10 Tyskland	79%
	11 Storbritannien	77%
	12 Estland	67%
	13 Irland	64%
	14 Italien	63%
	15 Slovakien	62%
	16 Portugal	58%
	17 Litauen	57%
	18 Lettland	55%
	19 Grekland	48%
	20 Ungern	43%
	21 Polen	42%

Källa: Health and long term care in the EU, Europeiska kommissionen 2007.

Trygghetssystem

Det finns stora skillnader i hur invånarna i de olika länderna ser på trygghetssystemen. I ungefär hälften av de undersökta länderna uppger en majoritet av invånarna att de sociala trygghetssystemen är tillräckligt täckande.

I tre av länderna uppger fler än sju av tio invånare att de anser trygghetssystemen fullt tillräckliga. Tre av fyra luxemburgare anser att landets sociala trygghetssystem är tillfredsställande.

De baltiska länderna ligger även i denna kategori på den nedre halvan. Men portugiserna ger det allra sämsta betyget till sitt lands trygghetssystem. Endast en av tio anser att de sociala trygghetssystemen är tillräckliga.

Mindre än hälften av svenskarna uppfattar trygghetssystemen som tillräckliga, vilket ger en elfteplats i kategorin.

Tabell 3. Trygghetssystem

Hur väl anser du att följande uttalande stämmer. Ditt lands sociala välfärdsystem ger tillräckligt skydd? Mycket väl, ganska väl, ganska lite eller inte alls. Andel mycket väl och ganska väl.

Trygghetssystem		
Rank	Region	Andel
	1 Luxemburg	75%
	2 Frankrike	74%
	3 Belgien	72%
	4 Danmark	66%
	5 Österrike	64%
	5 Storbritannien	64%
	7 Spanien	61%
	8 Nederländerna	59%
	9 Tyskland	55%
	10 Irland	51%
	11 Sverige	47%
	12 Tjeckien	45%
	13 Ungern	39%
	14 Italien	36%
	15 Grekland	32%
	16 Slovakien	30%
	17 Estland	23%
	18 Litauen	22%
	19 Polen	19%
	20 Lettland	18%
	21 Portugal	10%

Källa: European Social Reality, Eurobarometer 2007.

Säkerhet

För att undersöka hur tillfreds medborgarna känner sig med landets lag och ordning har den europeiska kommissionen ställt frågan om hur säkra invånarna känner sig nattetid i sina närområden.

Det finns stora skillnader i européernas känsla av säkerhet. I tre av de undersökta länderna är det fler än åtta av tio invånare som uppger att de känner sig trygga. Främst placerar sig Nederländerna, där hela 88 procent av invånarna känner sig säkra.

Minst trygga känner sig litauerna. Endast 45 procent uppger att de känner sig säkra nattetid.

Sverige placerar sig i denna kategori bland de tre främsta med en andel på 83 procent som känner sig trygga efter mörkrets inbrott.

Tabell 4. Säkerhet

Hur säker känner du dig när du är ensam i ditt närområde nattetid? Känner du dig mycket säker, ganska säker, ganska osäker eller mycket osäker? Andel mycket säker eller ganska säker.

Säkerhet		
Rank	Region	Andel
1	Nederländerna	88%
2	Danmark	85%
3	Sverige	83%
4	Frankrike	79%
5	Luxemburg	76%
5	Belgien	76%
7	Österrike	74%
8	Tyskland	73%
9	Portugal	71%
10	Ungern	69%
11	Irland	68%
11	Spanien	68%
13	Storbritannien	65%
13	Polen	65%
13	Estland	65%
16	Italien	64%
17	Lettland	63%
18	Tjeckien	62%
19	Slovakien	60%
20	Grekland	59%
21	Litauen	45%

Källa: European Social Reality, Eurobarometer 2007.

Pension

En stor del av ländernas skatteinkomster reserveras för framtida pensionsutbetalningar. Men i mer än hälften av de undersökta länderna är det en minoritet som har förtroende för att den framtida pensionen kommer vara tillräcklig.

I denna kategori placerar sig Danmark främst. Nästan tre av fyra danskar har förtroende för det egna landets pensionssystem. Även Nederländernas och Österrikes medborgare har hög tillit att deras framtida pension är säkrad.

Lägst förtroende för pensionssystemen har tyskarna. Endast en av fyra tyskar uttrycker förtroende för landets framtida pensionsutbetalningar.

Drygt hälften (53 procent) av svenskarna har tillit till de framtida pensionerna, vilket är en klart högre andel än det europeiska genomsnittet.

Tabell 5. Pension

För tillfället, när du tänker på din framtida pension, skulle du säga att du känner dig helt säker, ganska säker, ganska osäker eller helt osäker? Andel mycket eller ganska säker.

Pension		
Rank	Region	Andel
	1 Danmark	74%
	2 Nederländerna	66%
	3 Österrike	61%
	4 Irland	56%
	5 Sverige	53%
	5 Belgien	53%
	7 Spanien	51%
	8 Storbritannien	50%
	9 Italien	46%
	10 Estland	45%
	11 Litauen	43%
	12 Lettland	42%
	13 Slovakien	41%
	13 Luxemburg	41%
	15 Grekland	38%
	16 Portugal	34%
	16 Tjeckien	34%
	18 Frankrike	32%
	19 Polen	31%
	20 Ungern	29%
	21 Tyskland	25%

Källa: European Social Reality, Eurobarometer 2007.

Infrastruktur

Inom infrastrukturuområdet skulle egentligen en helhetsbedömning av vägnät, flygförbindelser och järnvägsnät behöva göras. Den enda aktuella frågan inom detta område som vi kunnat hitta berör enbart järnvägen. I de flesta länder är invånarna relativt nöjda med järnvägsförbindelserna. I samtliga undersökta länder uppger klart mer än hälften av invånarna att tillgången är tillfredsställande.

Fyra länder delar förstaplatsen i denna kategori. I Storbritannien, Österrike, Nederländerna och Belgien svarar åtta av tio invånare att de har god tillgång till järnvägsnätet.

Estländarna är minst belåtna med nationens järnvägsnät. 51 procent uppger att deras närhet till järnvägen är tillfredsställande.

Sverige placerar sig i denna kategori på en delad näst sista plats tillsammans med ett annat Östersjöländ, Lettland. Knappt 6 av tio svenskar uppger sig vara belåtna med järnvägsnätet.

Tabell 6. Infrastruktur

Hur är din tillgänglighet till nationens järnvägsnät? Lätt tillgänglig, svårt tillgänglig eller inte alls tillgänglig? Andel lätt tillgänglig.

Infrastruktur		
Rank	Region	Andel
	1 Storbritannien	80%
	1 Österrike	80%
	1 Nederländerna	80%
	1 Belgien	80%
	5 Spanien	79%
	6 Tjeckien	78%
	7 Grekland	77%
	8 Tyskland	74%
	8 Danmark	74%
	10 Slovakien	72%
	11 Ungern	71%
	11 Litauen	71%
	11 Frankrike	71%
	14 Italien	69%
	15 Luxemburg	68%
	16 Polen	67%
	17 Portugal	62%
	17 Irland	62%
	19 Sverige	59%
	19 Lettland	59%
	21 Estland	51%

Källa: Services of Gene

Barnomsorg

I de flesta länder är medborgarna nöjda med den lokala barnomsorgen. Men det finns också stora skillnader mellan de olika länderna.

Tjeckiens invånare är de som är mest nöjda med sin lokala barnomsorg. Över 70 procent anser att barnomsorgen är tillfredsställande. Även österrikarna ger barnomsorgen höga betyg.

I de två anglosaxiska länderna Irland och Storbritannien anser invånarna att barnomsorgen håller låg kvalitet. Endast tre av tio briter är nöjda med landets barnomsorg.

I denna kategori placerar sig Sverige på undre halvan. Endast 46 procent av svenskarna är nöjda med kvalitén på den lokala barnomsorgen.

Tabell 7. Barnomsorg

Jag läser upp olika aspekter ur det vardagliga livet. För varje sak ska du svara om den aspekten i ditt liv är helt nöjd, ganska nöjd, inte speciellt nöjd eller inte alls nöjd. Barnomsorg? Andel helt nöjd eller ganska nöjd.

Barnomsorg		
Rank	Region	Andel
	1 Tjeckien	72%
	2 Österrike	71%
	3 Danmark	66%
	4 Belgien	65%
	5 Frankrike	63%
	6 Luxemburg	62%
	6 Slovakien	62%
	8 Ungern	61%
	8 Tyskland	61%
	10 Estland	59%
	11 Spanien	58%
	12 Portugal	56%
	12 Italien	56%
	14 Polen	55%
	15 Grekland	53%
	16 Lettland	47%
	17 Litauen	46%
	17 Sverige	46%
	19 Irland	43%
	20 Nederländerna	42%
	21 Storbritannien	30%

Källa: European Social Reality, Eurobarometer 2007.

Skola

Européerna är betydligt mer nöjda med kvaliteten på skolan än när det gäller barnomsorgen. Hos samtliga länder uppger en majoritet att skolan håller god kvalitet.

I denna kategori placerar sig Belgien främst. Hela 88 procent av belgarna uppger sig nöjda med skolan. Även Polen, Irland och Frankrike visar stor belåtenhet med skolan.

Lägst skolkvalitet anser svenskarna att man har. Endast 57 procent av de svarande uppger att kvalitén på skolan är godkänd.

Tabell 8. Skola

Jag läser upp olika aspekter ur det vardagliga livet. För varje sak ska du svara om den aspekten i ditt liv är helt nöjd, ganska nöjd, inte speciellt nöjd eller inte alls nöjd. Skolan? Andel helt nöjd eller ganska nöjd.

Skola		
Rank	Region	Andel
	1 Belgien	88%
	2 Polen	78%
	2 Irland	78%
	2 Frankrike	78%
	5 Tjeckien	77%
	6 Österrike	76%
	7 Ungern	74%
	7 Luxemburg	74%
	9 Slovakien	73%
	9 Portugal	73%
	11 Grekland	72%
	12 Spanien	71%
	13 Italien	70%
	13 Estland	70%
	15 Danmark	69%
	16 Lettland	68%
	17 Nederländerna	67%
	18 Tyskland	66%
	19 Storbritannien	62%
	19 Litauen	62%
	21 Sverige	57%

Källa: European Social Reality, Eurobarometer 2007.

Sammanlagt index

Av ovanstående variabler har vi konstruerat ett ovägt index där placeringarna i de åtta olika kategorierna summeras till en sammanlagd rankingpoäng. Ju lägre poäng desto högre placering i nedanstående tabell.

Högskattelandet Belgien rankas först i detta index. Landet placerar sig bland de fem främsta länderna i samtliga delar av indexet. Även Österrike visar jämnhet i samtliga grenar och rankas som sammanlagd tvåa. Två andra högskatteländer, Frankrike och Danmark, rankas trea och fyra. Frankrikes sammanlagda placering dras ned av att invånarna har en låg tilltro till pensionssystemet.

Minst nöjda med de skattefinansierade tjänsterna är de baltiska staterna. Tillsammans med Polen tar de hand om de fyra jumboplatserna i indexet.

Region	Äldreomsorg	Sjukvård	Trygghetssystem	Säkerhet	Pension	Infrastruktur	Barnomsorg	Skola	Sammanlagt
Belgien	1	1	3	5	5	1	4	1	1
Österrike	2	2	5	7	3	1	2	6	2
Frankrike	3	6	2	4	18	11	5	2	3
Danmark	16	5	4	2	1	8	3	15	4
Nederländerna	5	4	8	1	2	1	20	17	5
Luxemburg	7	7	1	5	13	15	6	7	6
Spanien	9	7	7	11	7	5	11	12	7
Tjeckien	3	9	12	18	16	6	1	5	8
Tyskland	6	10	9	8	21	8	8	18	9
Irland	13	13	10	11	4	17	19	2	10
Storbritannien	13	11	5	13	8	1	21	19	11
Slovakien	7	15	16	19	13	10	6	9	12
Sverige	17	3	11	3	5	19	17	21	13
Ungern	10	20	13	10	20	11	8	7	14
Italien	13	14	14	16	9	14	12	13	15
Portugal	10	16	21	9	16	17	12	9	16
Grekland	10	19	15	20	15	7	15	11	17
Estland	20	12	17	13	10	21	10	13	18
Polen	18	21	19	13	19	16	14	2	19
Litauen	18	17	18	21	11	11	17	19	20
Lettland	21	18	20	17	12	19	16	16	21

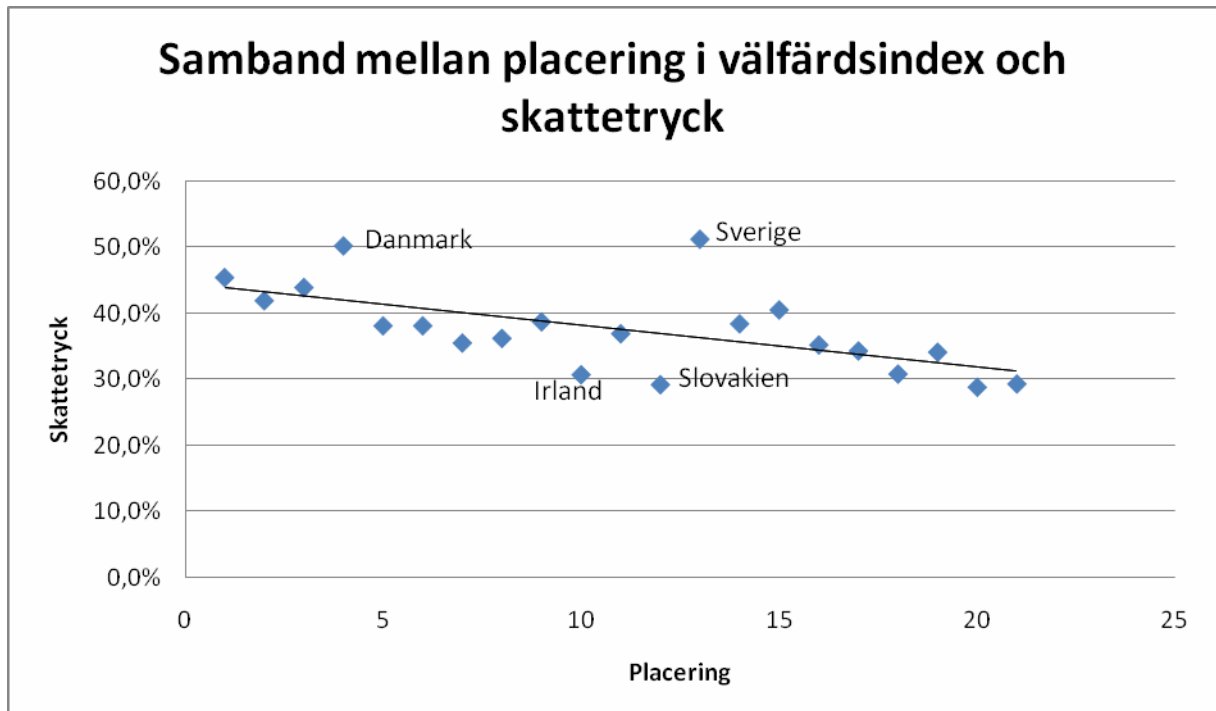
Sverige placerar sig på den undre halvan i indexet på en trettondeplats. Det är endast inom kategorierna trygghet i närområdet och kvalitén på sjukhusen som Sverige når toptpre placeringar.

Det svaga resultatet är anmärkningsvärt. Av de fem länder i OECD som har högst skattetryck (Sverige, Danmark, Belgien, Norge och Frankrike) ingår fyra i undersökningen.² Men medan Belgien, Frankrike och Danmark placerar sig bland de fyra främsta länderna hamnar Sverige på den undre halvan av de undersökta länderna.

² Eftersom Norge inte ingår i EU saknas landet i de flesta av jämförelserna.

Nedan visas sambandet mellan placeringen i välfärdsindex och skattetrycket i de studerade länderna.

Diagram 1

Källa: EU-kommissionen och egna beräkningar.

Det finns ett klart samband mellan skatteuttaget och nöjdheten med de offentliga välfärdstjänsterna. I länder med högt skattetryck är invånarna generellt mer nöjda. Några länder avviker ändå i viss utsträckning från detta mönster. Både Irland och Slovakien tillhör Europas lågskatteländer. Ändå placerar sig länderna i mitten av välfärdsindexet. Sverige utgör motsatsen till dessa två länder. Trots Europas högsta skattetryck placerar sig Sverige på den undre halvan av indexet. Det finns därför all anledning att tro de svenska skattededlen inte används på ett så effektivt sätt som möjligt.